

gativam esse necessarium fuit, quia ratio *Primi*, quæ simplicissima est, a nobis absque negatione non explicatur. Prima ergo persona in ratione primi producentis ad intra, non explicatur, nisi per negationem productionis ad illam terminatæ, et hæc negatio est innascibilitas. Et licet hæc etiam ratione dicatur Pater esse a se, tamen hæc ipsa vox negativo conceptui respondet, et eandem negationem involvit, illud enim dicimus esse a se, quod ab alio non est: nec enim dici potest quispiam esse a se, propter positivam habitudinem ad se ipsum.

5. Hæc ergo fuit necessitas illius quintæ notionis, quam proprie relationem non esse manifestum est, quia non ponit habitudinem realem, sed potius negat. Et in hoc distinguit hanc notionem a Paternitate Augustinus 5, de Trinitate, capite tertio, dicens: *Alia est notio, qua intelligitur genitor, alia qua ingenitus*, tamen subdit inferius: *Cum ingenitus dicitur Pater, non quid sit, sed quid non sit, dicitur*. Quia enim ex hac notione inferebant Ariani, Patrem non solum distingui a Filio relatione, sed etiam substantia, quia ingenitum, cum non dicat relationem, necessarium illis videbatur, ut dicat substantiam. Ideo respondit Augustinus, ingenitum non quid sit, sed quid Pater non sit, dicere, et subiungit: *Cum autem relativum negatur, non secundum substantiam negatur*, itaque non solum vult esse negationem, sed esse negationem solius relationis, sub qua originem complectitur, ut sæpe dixi. Unde subinfert in capite septimo: *Non ergo receditur a relativo predicamento, cum ingenitus dicitur*. Et ideo ego dixi, hanc notionem non omnino a relatione recedere, quia negationes seu privationes ad positiva reducuntur.

6. *Objectio. — Responsio.* — Contra hanc vero partem obijciunt aliqui, quia negatio non potest esse notio. Quia notio debet significare aliquam dignitatem illius personæ, quam notificat, ut dixit divus Thomas, 1. part., quæstione 32, art. 3, at negatio nulla est dignitas. Quo argumento vincuntur aliqui, ut dicant, innascibilitatem dicere positivam proprietatem, et non tantum negativam. Tamen sine causa Augustinus, et divus Thomas aliisque theologis contradicunt, et rem novam introducunt, quam ex professo impugnabimus infra libro octavo. Respondetur ergo, non esse de ratione notionis, ut formaliter consistat in positiva dignitate alicujus personæ, sed satis esse, ut illam per negationem circumscribat, ac notificet, hoc autem facit innascibilitas.

Nam in Patre magna dignitas est, esse primam personam, et fontem Divinitatis, ut Patres loquuntur, ac denique esse personam habentem per sese personalitatem conjunctam Divinitati, et quasi ab illa proxime manantem, quæ omnia per illam negationem convenienter notificantur, et ideo licet negationem formaliter dicat, inter notiones merito ponitur.

7. *Unam notionem negativam sufficere. — Objectio. — Responsio.* — Atque hinc ulterius concluditur, hanc solam notionem negativam addendam esse quatuor positivis. Quia sola illa necessaria est (cum Paternitate) et sufficit ad explicandam totam dignitatem Patris, ejusque constitutionem, ad distinctionem ab aliis personis. Aliæ vero sufficienter notificantur per positivas notiones. Sed instat Scotus in 1, d. 28, q. 1, quia sicut Pater est ingenerabilis, ita Filius est inspirabilis, ergo addenda est alia notio propria Filii, scilicet, *inspirabilitas*. Propter quod argumentum ipse ponit sextam notionem. Sed hæc ratione plures aliæ negationes multiplicandæ essent, nam etiam Spiritus sanctus est ingenerabilis aliter quam Pater, nam Pater dicitur ingenitus, id est, omnino improducibilis, Spiritus sanctus autem est ingenitus propria et quasi specifica generatione, juxta illud Athanasius: *Non genitus, sed procedens*, item, per negationes aliarum originum, seu relationum possent aliæ notiones confingi, nam etiam Spiritus sanctus est improductivus ad intra et Filius ingenerativus, ut sic dicam. Non ergo debuerunt negativæ notiones in infinitum et voluntarie multiplicari, sed illa tantum addenda fuit, quæ peculiari ex causa erat necessaria, quæque singularem dignitatem et auctoritatem nobis indicaret. Hæc autem rationes inventæ sunt in innascibilitate et non in alijs negationibus enumeratis. Illæ enim et per relationes satis innotescunt, et peculiarem dignitatem non indicant, ut facile consideranti patebit. Potestque præterea alia ratio considerari, quia negationes, quæ alijs personis tribuuntur, tantum sunt consequentes ad originem et ad relationes, et sub ea ratione a nobis concipiuntur, ideoque non numerantur, ut distinctæ ab illis. Innascibilitas autem Patris præcedit relationes aliquo modo et hoc nomine est peculiariter necessaria, ut statim dicam, et ideo merito singulariter inter notiones numeratur.

8. *Innascibilitas quo modo propria Patris.* — Atque hinc etiam intelligitur altera pars assertionis positæ: Quomodo scilicet innascibilitas sit notio propria Patris, quia nimirum

non dicit solum negationem generationis, sed absolute negationem omnis productionis ad intra. Dices, etiam hoc modo non est hæc negatio propria Patris, quia etiam hic Deus est improducibilis. Respondeo primo, licet hic Deus produci non possit, potest tamen saltem per aliquam productionem communicari et dari alicui personæ juxta verbum Christi: *Quod dedit mihi Pater majus omnibus est*. Pater autem nec producibilis est, nec communicabilis, secundum suam proprietatem alteri personæ et totum hoc negatur per illam notionem, ut est propria Patris. Secundo dico, aliter hunc Deum esse ingenitum, aliter Patrem, nam illa est pura negatio respectu Dei, ut sic, respectu autem Patris est quodammodo privatio, quia supponit subjectum producibile saltem secundum communem rationem personæ. Atque hoc totum dicit notio *ingenitum*, scilicet, personam improducibilem, et ita innascibilitas dicit illam negationem non in quocumque, sed in aliqua persona, sicut similitas dicit curvatum in naso. Fuitque hic conceptus necessarius ut possimus concipere Pa-

trem in ratione personæ, priusquam generet. Nam hic conceptus necessarius nobis est ad constitutionem et distinctionem personarum explicandam, ut libro primo tactum est, et in septimo consummabitur: ubi etiam ostendemus, illum conceptum non posse esse nisi negativum, seu privativum in sensu jam dicto.

9. *An notiones sint plures simpliciter.* — Ultimo concluditur ex dictis notionum numerus, sunt enim quinque, et non plures, neque pauciores, ut probatum est, simulque communibus objectionibus est satisfactum. Solus Gabriel 1, distinct. 28, art. 3, non permittit, ut notiones simpliciter dicantur esse plures, in quolibet numero, solum quia non omnes distinguuntur inter se realiter, sicut dixerat etiam de spiratione activa respectu Paternitatis et Filiationis. Sed hoc facile refellitur, maxime in præsentibus, quia Notio, ut dixi, formaliter involvit respectum rationis, vel denominationem extrinsecam, quæ multiplicari potest non multiplicatis rebus. Imo adjungi potest conditioni alicui, quæ non sit res aliqua, sed privatio, ut satis explicatum est.

FINIS LIBRI QUINTI DE TRINITATE.

INDEX CAPITUM LIBRI SEXTI

DE TRINITATE.

CAP. I. <i>De comparatione originum ad essentiam, relationes, etc.</i>	CAP. IV. <i>An actus notionales sint liberi, vel voluntarii.</i>
CAP. II. <i>Satisfit nonnullis difficultatibus.</i>	CAP. V. <i>De potentia ad actus notionales.</i>
CAP. III. <i>Utrum actus notionales necessarij sint.</i>	CAP. VI. <i>De terminis formalibus originum.</i>
	CAP. VII. <i>De modo loquendi de originibus.</i>

DE ORIGINIBUS ET ACTIBUS

NOTIONALIBUS.

Quod in Deo sint origines et notionales actus ex dictis in libro primo sufficienter intelligitur. Ibi enim ad declarandum personarum numerum necessarium fuit ostendere, per processiones multiplicari, ac proinde dari in Deo processiones ad intra, quæ idem sunt quod origines, quas idem esse cum actibus notionalibus statim ostendemus. Hic ergo declarandum superest imprimis, quid sit origo in Trinitate, et quotuplex, quomodo ad divinas relationes et actus divini intellectus et voluntatis comparetur. Deinde dicetur de Potentia ad has origines, quam notionalem etiam vocant, ac consequenter de termino, vel adæquato, vel formali ipsius originis. Tandem vero modos prædicationum, quæ ex originibus consurgunt, declarabimus.

CAPUT I.

ORIGINES ET NOTIONALES ACTUS QUOMODO IDEM SINT INTER SE, CUM ESSENTIA ET RELATIONIBUS.

1. *Origines idem cum essentia.* — Supponimus, hæc omnia non distingui in re ab essentia divina. Quia supra late ostensum est, nihil posse esse realiter intra Deum, quod ab essentia Dei actualiter distinguatur in re ipsa. Unde fit, ut ratione essentiae seu in illa, omnia hæc habeant inter se unitatem seu identitatem, nam hæc identitas, etiam inter relationes oppositas et distinctas, invenitur. Quod ergo inquirimus est, cum quo habeat origo immediatam identitatem, quam vocamus etiam adæquatam seu convertibilem, qualem habent ea quæ ita inter se sunt idem, ut cum quocumque unum est idem, sit etiam aliud, et a quocumque unum distinguitur, distinguatur aliud qualem identitatem habet relatio cum persona, non vero cum essentia, ut in superioribus declaratum est.

2. *Origines et notionales actus idem inter se.* — *Origines esse idem cum relationibus.* — Auctores ergo nihil communiter distinguere videntur inter actus notionales et origines, sed putant has voces esse synonymas. Nam origo actio quædam est, vel saltem, ut talis concipitur et significatur, nihil enim est aliud quam generatio, nativitas, etc. Est ergo origo quidam actus, et non est communis omnibus personis, quia non omnes generant nec nascuntur, etc., ergo sunt actus proprii, quibus personarum proprietates indicari possunt: sunt ergo actus notionales, quia notio nihil aliud est quam signum manifestum personæ: et ideo quidquid est proprium personarum sub ea ratione notionale dicitur. Unde ulterius inferunt, hos actus in re idem adæquate esse cum relationibus, licet ratione distinguantur, quia relationes, ut formæ permanentes vel assistentes, origines, ut viæ et quasi in fieri significantur. Quæ doctrina recte intellecta vera est, existimo tamen in illa voce, *actus notionalis*, posse latere aliquam æquivocationem, quam distinguere necesse est, quia in uno sensu est vera illa identitas, et non in alio.

3. Actus ergo (juxta ea, quæ dixi libro primo) quo producitur divina persona, dupliciter accipi potest, scilicet per modum principii quo, vel per modum actualis productionis, seu viæ. Primo modo significatur nomine intellectionis, aut dilectionis: ostendi enim loco citato, hos actus esse principium proximum quo personæ producunt, et ex dicendis infra de potentia ad origines, id clarius constabit. Posteriori autem modo significantur actus nominibus generationis, dictionis et spirationis. Tradiditque hanc distinctionem expresse Henricus, in Summ., art. 54, q. 10 et quodlibet 6, q. 1, et est consentanea D. Thomæ, 1 part., quæstione 34, articulo 1, quatenus ratione distinguit intelli-

gere, et dicere, et quæstione 27, articulo 3 et 5, ubi non dicit, processiones divinas, seu origines esse ipsum intelligere, aut velle, sed esse secundum operationes intelligendi, et volendi. Scotus etiam in 1, distinct. 2, quæst. 4 et 7, et quodlibet, 1, articulo 2, distinxit actus ipsos immanentes ab originibus, quamvis non posuerit illos, ut principium quo ipsarum originum, de quo satis citato loco disputatum est. Ubi etiam diximus, ipsummet actum intelligendi, notionalem appellari, quatenus Pater per illum producit, et non Filius, sicut potentia etiam generativa sub hac voce quid notionale est. Actus ergo notionalis hoc modo sumptus non dicit de formali relationem, nec potest cum illa adæquate identificari, quia actus intelligendi semper est quid absolutum, et notionaliter sumptus non variat rationem formalem intellectionis, sed connotat modum existendi in Patre sine origine, et conjunctum esse Paternitati, sicut supra dictum est, et idem infra dicemus de potentia generandi, de qua eadem est ratio. Igitur illa doctrina communis, quam retuli, intelligenda est de actu, prout significat actionem seu viam, qui actus non connotative tantum, ut sic dicam, sed formaliter, et intrinsece notionalis est, et ideo cum relatione habet adæquatam identitatem, ut ex dicendis constabit.

4. *Origo passiva et relatio personæ productæ idem.* — Superest autem respondendum, quæ origo, cum qua relatione habeat prædictam identitatem. Ad quod declarandum supponendum ulterius est, sicut in productione creaturæ actionem et passionem distinguimus, ita in Deo distingui nostro modo concipiendi originem activam et passivam, quales sunt generatio, quæ per modum actionis significatur et nativitas, quæ significatur per modum passionis. De origine ergo passiva, quæ est proprius actus passivus (ut sic dicam) personæ productæ, omnes docent, esse in re omnino idem, cum relationes ejusdem personæ productæ, scilicet nativitatem cum Filiatione et processione cum relatione Spiritus sancti. Quia origo passiva nihil aliud est, quam via ad terminum productum, quatenus ad illum tendit, hæc autem via etiam in rebus citatis nihil aliud est, quam ipsemet terminus, ut est in fieri, ad eundem ergo modum divina concipimus. Hac tamen observata differentia, quod licet via, seu passio et terminus in creaturis modaliter distinguantur, in Deo non habet locum illa distinctio, propter simplicitatem, et quia ibi non est proprium fieri, quantum ad imper-

fectionem, quam importat, sed ita concipitur, ac si esset. Confirmatur, quia passiva origo est realis processio: ergo distinguitur realiter a principio producente: ergo est idem adæquate cum persona producta. Tandem, origo passiva est via ad terminum, ergo est illi proportionata, ergo sicut terminus est persona relativa, ita origo est via relativa, ut sic dicam, ergo nihil aliud est, quam ipsamet relatio prout in produci.

5. *Origo activa et relatio producentis, idem.* — Rursus de origine activa etiam est communis sententia theologorum esse idem adæquate cum relatione personæ producentis, generationem scilicet cum Paternitate, productionem Spiritus sancti cum spiratione. Tenet Magister, in 1, dist. 26, ubi dicit: *Generatio et nativitas aliis nominibus sunt Paternitas et Filiatio*: quæ verba refert et approbat D. Thomas, 1 part., quæst. 41, art. 1, ad 2. Idem Bonaventura, dist. 26, quæst. 3. Durandus, quæst. 2, et distinct. 13, quæst. 2, et utroque loco Egidius, Gabriel, Capreolus, Scotus, dist. 28, quæstio 2, Argentina, distinct. 27, quæst. 1, Ferrariensis, 4, contra Gent., cap. 26, Cajetanus, Torres et cæteri moderni, dicta quæst. 41, art. 1. Qui omnes consequenter aiunt, generationem activam et passivam inter se realiter distingui. Imo hinc confirmant suam sententiam, quia juxta sententias Patrum, quas libro sequenti referemus, personæ non solum relationibus, sed etiam originibus distinguuntur, ergo oportet, origines oppositas, quales sunt activa et passiva, æque inter se distingui, ac relationes illis correspondentes: alias non possent distinguere personas, ergo unaquæque origo est idem cum relatione illi proportionata.

6. *Origines activæ in re indistinctæ.* — Secundo consequenter inferunt, origines activas inter se non distingui realiter, quia non distinguuntur a relationibus personarum producentium, sed cum illis adæquate sunt idem, supra autem ostendimus, has relationes inter se non distingui realiter. Ex quo etiam confirmant intentum, quia generatio et spiratio non magis inter se opponuntur, quam Paternitas et relatio spiratoris: ergo non magis distinguuntur inter se: ergo neque ab ipsis relationibus. Tandem divus Thomas supra hæc ratione totam sententiam confirmat, quia in creaturis actio solum dicit mutationem cum relatione, ergo ablata mutatione nihil potest esse actio, nisi relatio: sed a divinis originibus omnis mutatio excludenda est, ergo nihil

manet, quod possit esse generatio, nisi relatio ipsa Paternitatis. Quod potest confirmari, quia generatio et Paternitas non opponuntur: ergo nec distinguuntur.

CAPUT II.

TRACTATUR, ET EXPEDITUR DIFFICULTAS CIRCA ORIGINES ACTIVAS.

1. *Prima difficultas.* — Circa propositam sententiam de adæquata identitate inter relationem principii et originem activam nonnullæ difficultates sunt, quas expendere necesse est, ut resolutio melius intelligatur. Prima est, quia in creaturis actio et passio non distinguuntur a termino producto et consequenter, nec inter se (realiter loquimur), quia fieri ipsius termini duplicem habet respectum, unum ad terminum, in quem tendit et sic vocatur passio, seu fieri passivum, alium ad principium, a quo egreditur et si vocatur actio, ergo eadem proportione in divinis eadem via ad Filium habet utrumque respectum: ergo eadem, ut tendit ad terminum, erit nativitas et ut est a principio, erit generatio. Ac proinde generatio non erit idem adæquate cum Paternitate, sed potius cum Filiatione, cum qua nativitas identificatur. Probatur consequentia: tum a paritate rationis, tum quia nos non accommodamus modum hunc concipiendi ad divina, nisi ex creaturis et servando illam proportionem, nullam Deo tribuimus imperfectionem.

2. *Secunda difficultas.* — Respondebitur (juxta rationem tactam ex divo Thoma) in creaturis id esse propter unam mutationem, quæ utramque fundat relationem. Sed contra hoc argumentor secundo, quia in creatione non est mutatio propria, et nihilominus eadem via, secundum diversos respectus dictos ad principium vel terminum, est creatio activa et passiva, quæ realiter identificatur cum termino, ergo etiam seclusa mutatione manet illa identitas. Scio Thomistas ob hanc causam non admittere in creatione actionem ex parte creaturæ, sed solam relationem; tamen illam sententiam falsam esse probavi late in Metaphysica. Quia in creatura est dependentia realis a creatore. Et quia eadem res potest variis actionibus creari. Ac denique quia actus intellectus vel voluntatis divinæ non potest esse actio seu principium creandi. Unde aliqui respondent, in creatore id verum esse, quia relatio creatoris non est realis, nam si talis esset, inquirunt,

ipsa esset sufficiens actio creativa, in præsentia autem relatio generantis est realis. Sed hoc non recte dicitur, quia quod relatio creatoris sit realis vel rationis, est quasi accidentarium ipsi productioni, solum enim provenit ex Dei eminentia, quia incapax est talis relationis accidentalis. Unde, si per impossibile fingeremus illam relationem esse realem, nihilominus dependentia creaturæ eadem et ejusdem rationis esset: ergo eandem rationem actionis haberet. Quod etiam manifeste convincitur, quia talis relatio est posterior actione et ex illa resultans: ergo quamvis relatio esset realis, non tolleretur actio quæ ad illam sequitur.

3. *Tertia difficultas.* — Melius posset responderi, quamvis in creatione non interveniat mutatio ex defectu subjecti, intervenire saltem veram dependentiam, in qua possit illa duplex ratio activæ et passivæ originis fundari, in divinis vero nec dependentiam esse, et ideo non esse eandem rationem. Sed contra hoc insto tertio, quia licet non sit dependentia secundum rem, tamen secundum rationem concipitur, per proportionem ad illam tanquam via. Unde Joannes Theologus in Concilio Florentino, sessione 18, dicit: *Processionem in Deo esse viam ab uno in aliud.* Marcus autem Græcus respondet: *Esse emanationem Spiritus sancti.* In quo non dicunt opposita, sed utuntur processionis nomine in diversa significatione: nam interdum sumitur quasi genericè, et sic loquitur Joannes, interdum vero specificè accommodatur spirationi, et ita loquitur Marcus. Semper igitur origo concipitur, ut via quædam, ut etiam fatetur D. Thomas, 1 part., quæst. 40, art. 2, et sequentibus. Ergo hoc satis est, ut in illa via duplicem illum respectum debeamus concipere, scilicet, a principio et ad terminum, ut ibidem D. Thomas fatetur. Ergo hæc una via, ut est a principio, est origo activa et ut ad terminum passiva, tota vero identificatur cum termino producto, secundum rem.

4. *Quarta difficultas.* — Quarto argumentor ex eodem D. Thoma, dicta quæst. 40, dicente: *Origo significatur ut via a re vel ad rem, et generatio significatur ut via progrediens a generante:* ergo in suo conceptu includit distinctionem realem a generante, per quamdam oppositionem originis. Quia non solus terminus, sed etiam ipsa origo habet hanc oppositionem, quæ in hoc solum consistit, quod est esse ab alio, ergo non potest identificari cum propria relatione personæ producentis. Confirmatur explicando quomodo verum sit, actionem et passionem dicere eandem viam cum duplici

respectu. Non enim intelligendum videtur, ut alii auctores significant de respectu causæ et effectus, ita ut actio involvat relationem causæ, passio relationem effectus, sed potius intelligendum est de duplici habitudine, quam ipsamet mutatio seu via in se intrinsece includit, ad principium et ad terminum, ut motus localis, verbi gratia, est a virtute movente et ad ubi. Et ideo nunquam videtur posse concipi, quod relatio, quæ in causa vel principio agendi resultat aut existit intrinsece, habeat rationem actionis, quia actio ut sic, potius respicit ipsum principium, tanquam egrediens ab illo. Unde potest etiam notari alia differentia, quod via comparatur ad agens tanquam quid extrinsecum vel distinctum in re, quia ab illo egreditur, ad terminum autem tanquam ad aliquid intrinsecum, in quo manet, et ideo non ita necesse est, viam ipsam ut actionem a termino distinguere.

5. *Quinta difficultas.* — Atque hinc sumitur nova ratio, quia actio ut actio non recte concipitur, ut realiter distincta a termino producto, ut inductione patet in omnibus aliis actionibus: ergo neque origo activa a suo termino distincta est: ergo non est adæquate idem cum relatione producentis. Item e converso, cum actio procedat a supposito, non videtur posse esse idem adæquate cum forma constituente ipsummet suppositum. Tandem confirmantur hæc omnia in spiratione activa, quæ, quatenus relatio est, seu proprietas communis Patri et Filio, subsequitur productionem Spiritus sancti: ergo non est talis productio illamet relatio, alioqui supponeret illam.

6. *Alius dicendi modus proponitur.* — Propter hæc ergo posset excogitari alius dicendi modus nimirum, Generationem activam realiter esse idem cum Filiatione, sicut in creaturis generatio est idem realiter cum persona producta, et consequenter generationem et nativitatem non esse res distinctas, sed eandem Filiationem, quatenus in via concipitur, prout egrediens a Patre, esse generationem et distinguere realiter a Patre, quia ab illo realiter fluit, ut vero tendit ad Filium esse nativitatem. Ac subinde generationem et nativitatem inter se non distinguere, quia non habent oppositionem, cum eadem via sit capax illius duplicis habitudinis. Eademque proportione sentiendum esse de origine Spiritus sancti. Unde etiam D. Thomas, q. 2, de Potentia, art. 5, ad ultimum, in hoc sensu dixisse videtur: *Generatio Filii significat relationem per modum actionis, Filius per modum subsistentis hypostasis.* Ne-

que huic sententiæ obstat, quod Pater dicatur distinguere a Filio per generationem: quia non intelligitur distinguere per illam tanquam per formam intrinsecam et constituentem, sed tanquam per viam quasi extrinsecam, quæ est ab ipso, quo modo etiam inter homines Pater dicitur distinguere a Filio generatione. Consequenter etiam ad hanc sententiam dicendum est, generationem et originem actualem Spiritus sancti: distinguere inter se realiter, quod significat Richardus, in 1, d. 13, art. 4, quæstione tertia. Neque id est inconveniens, quia productio Spiritus sancti manat a generatione Filii mediante termino ejus, quod satis videtur, ut distinguantur.

7. In hac sententia sic declarata nihil invenio erroris aut temeritatis, quia nihil habet, quod repugnet mysterio, et cum res hæc solum videatur pertinere ad modum concipiendi nostrum, satis commode videtur illum explicare. Nihilominus vel ob hanc ipsam causam non videtur recedendum a communi theologorum sententia: quia non est verisimile, omnes inepte concepissemus, aut declarassemus hoc mysterium, nec sine causa fuisse ita locutos. Dicendum ergo est, in hoc negotio non esse æquiparandam originem activam actioni creaturæ, cujus rei rationem multipliciter declaro. Primo, quia actio creata in re ipsa mediat inter principium, et terminum, et ideo eademmet sub illa duplici habitudine concipi potest, hic autem in re ipsa nihil mediat inter personam producentem et productam, et ideo non concipitur illa duplex habitudo, ut conveniens alicui viæ, vel notioni: sed solum ut conveniens ipsis personis secundum diversas relationes. Secundo explicatur hoc amplius, quia loco illius dependentiæ, quæ in re creata esse solet inter terminum, et principium, est in divinis personis unus et idem actus intelligendi, aut amandi, qui ex parte principii est ratio producendi et ex parte termini est ratio recipiendi, seu formalis terminus productionis, et ideo habitudines, quæ in re creata solent comitari dictam dependentiam in hoc mysterio non sunt aliæ quam relationes producentis, et producti: ergo illæ etiam sunt, quæ debent concipi per modum originis activæ et passivæ.

8. *Defenditur communis sententia.* — Tertio est notanda ratio, quia ad intelligendam emanationem realem unius personæ ab alia, necesse est, ut etiam intelligamus realem influxum personæ producentis in productum, quem influxum actionem appellamus. Hic autem influxus realis non potest intelligi in formali